

**2015 YILINDA (OCAK-MART) YAYIMLANAN VE
KAMUOYUNDA İLGİ UYANDIRAN BAZI ANAYASA
ŞİKÂYETİ KARARLARI***

*(VARIOUS JUDGMENTS OF CONSTITUTIONAL COMPLAINT PUBLISHED IN
2015 (JANUARY-MARCH) AND AROUSED INTEREST IN PUBLIC OPINION)*

(SEÇİM BARAJINA KARŞI YAPILAN ANAYASA ŞİKÂYETİ, POTANSİYEL MAĞDURİYET YARATMAZ VE DOĞRUDAN YASAMA İŞLEMİNE KARŞI OLDUĞU İÇİN AYM TARAFINDAN İNCELENEMEZ)

Başvuru Numarası: 2014/8842

Karar Tarihi: 6/1/2015

R.G. Tarih-Sayı: 5/3/2015-29286

(...)

26. Başvuru konusu olayda, başvuruçular 2839 sayılı Kanun'un 33. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Genel seçimlerde ülke genelinde, ara seçimlerde seçim yapılan çevrelerin tümünde, geçerli oyların % 10'unu geçmeyen partiler milletvekili çıkaramazlar.*" şeklindeki hükmün Anayasa'ya aykırı olduğunu ve iptali gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Bireysel başvuru yoluyla doğrudan yasama işlemine değil ancak yasama işleminin uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmellere karşı başvuru yapılabilecektir. Diğer bir deyişle bir yasama işleminin doğrudan ve soyut olarak Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvuru yapılamaz.

27. Açıklanan nedenlerle, bir yasama işlemi aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapıldığı anlaşıldığından, başvuruların diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin '*konu bakımından yetkisizlik*' nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

28. Başkanvekili Alparslan ALTAN bu sonuca farklı gerekçeyle katılmış, üyeler Osman Alifeyyaz PAKSÜT ve Erdal TERCAN bu görüşe katılmamışlardır.

---

* Derleyen Dr. Tolga Şirin, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Anayasa Hukuku Anabilim Dalı.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle, başvuruların "*konu bakımından yetkisizlik*" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde bırakılmasına, 6/1/2015 tarihinde üyeler Osman Alifeyyaz PAKSÜT ve Erdal TERCAN'ın karşıoyları ve OY ÇOKLUĞUYLA karar verildi.

***

(BİR ÖĞRETMENİN MENSUBU OLDUĞU SENDİKANIN ÇAĞRISIYLA İŞ BIRAKMA EYLEMİNDEN DOLAYI DİSİPLİN CEZASI ALMASI SENDİKA ÖZGÜRLÜĞÜNÜ İHLAL EDER)

Başvuru Numarası: 2013/8517

Karar Tarihi: 6/1/2015

(...)

61. Başvurucu, EĞİTİM SEN'in düzenlediği söz konusu işe gelmeme eylemine katılması nedeniyle uyarma cezası ile cezalandırılmıştır. Gerek idarenin olağan uygulamasında ve gerekse de idari yargının yerleşmiş içtihatlarında başvuru konusu olayda olduğu gibi sendikal faaliyet çerçevesinde işe gelmemesi halinde kişinin mazeret iznini kullandığı kabul edilmekte ve disiplin soruşturması açılmamaktadır. Ne var ki sendika üyelerinin sendikal faaliyet kapsamında işe gelmemeleri halinde mazeret izinli sayılacakları yönündeki yerleşik hale gelen idari yargı içtihatlarına rağmen, idarenin ve yargının bir bütün olarak yeknesak hareket etmesini sağlayacak mevzuat düzenlemeleri bulunmamaktadır. Bu sebeple mevcut başvurudaki gibi durumlarda sendika hakkını kullanan kişilerin disiplin soruşturması tehdidi altında kaldıklarını not etmek gerekir (B. No: 2013/8463, 18/9/2014, § 59).

62. Öte yandan bir sendikal eylemin tümüyle yasaklanması veya gerçekleştirilmesinin ağır koşullara bağlanması hakkın özüne zarar vermesi muhtemel olmakla birlikte mevcut başvurudaki gibi sendika üyelerinin iş bırakma türü eylemlere katılmasına ilişkin yasal düzenlemeler ve yasal düzenlemelere bağlı olarak genel düzenleyici işlemler yapmak, yasama ve yürütme organlarının takdirindedir (B. No: 2013/8463, 18/9/2014, § 60).

63. Başvurucunun bir devlet okulunda öğretmen olduğu göz önüne alındığında devlet memurlarının bu haktan bütünüyle mahrum bırakılmayacaklarını da not etmek gerekir. Bununla birlikte, demokratik bir

toplumda gerekliliği tartışılmaz olan durumlarda ordu, emniyet veya başka bazı sektörlerde sendikal faaliyetlere sınırlamalar getirilmesi mümkündür (B. No: 2013/8463, 18/9/2014, § 61). Başvurucunun bu türden sınırlamalara tabi tutulmasını gerektirecek bir görevde bulunduğu da ileri sürülmemiştir.

64. Tüm bunlara karşın verilen ceza hafif olsa da, başvuru gibi sendikaya üye kişileri, çıkarlarını savunmak amacıyla yapılan meşru sendikal faaliyetlere veya eylem günlerine katılmaktan vazgeçirecek bir niteliğe sahiptir (bkz. B. No: 2013/8463, 18/9/2014, § 62; aynı yöndeki AIHM kararları için bkz. *Kaya ve Seyhan/Türkiye*, B. No: 30946/04, 15/12/2009, § 30; *Karaçay/Türkiye*, B. No: 6615/03, 27/6/2007, § 37; *Ezelin/Fransa*, B. No: 11800/85, 26/4/1991, § 43).

65. Açıklanan nedenlerle, her ne kadar hafif bir ceza olsa da şikâyet edilen uyarma cezasının “zorlayıcı toplumsal bir ihtiyaçtan” kaynaklanmaması nedeniyle “demokratik toplumda gerekli olmadığı” sonucuna varılmıştır. Bu sebeple başvuru Anayasa’nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

(...)

***

(KAMUSAL BİR TARTIŞMA YARATAN MECLİS SORUŞTURMASI HAKKINDAKİ BASINA YÖNELİK YAYIM YASAĞI, BASIN MENUSUPLARI, MİLLETVEKİLLERİ VE AKADEMİSYENLERİ MAĞDUR ETMEZ)

Başvuru Numarası: 2014/18803

Karar Tarihi: 10/12/2014

R.G. Tarih-Sayı: 21/2/2015-29274

1. Başvurucular Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde kurulan Soruşturma Komisyonu tarafından yürütülen bir soruşturma kapsamında, Komisyon Başkanı’nın talebi üzerine bu Komisyon’un çalışmaları ile ilgili olarak verilen yayın yasağı kararıyla ifade özgürlüğünün; anılan yasağa ilişkin yapılan itirazın tatmin edici bir gerekçe gösterilmeksizin reddedilmiş olması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

(...)

28. Somut olayda başvuruçuların ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri kamu gücü işlemi, TBMM’de dört eski bakan hakkında devam eden soruşturmaya ilişkin olarak Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği tarafından verilen yayın yasağı kararıdır. İçeriği incelendiğinde bu kararın, soruşturmanın gizliliğine ilişkin ilgili Kanun ve Meclis İçtüzüğü hükümlerinin tekrarından ibaret olduğu ve bir yenilik getirmediği anlaşılmaktadır. TBMM’de yürütülen soruşturmanın gizli olmasının nedeni ilgili İçtüzük ve Kanun hükümleri olduğundan, somut bireysel başvurudaki şikâyetin aslında fiilen söz konusu hükümlere yönelik olduğu açıktır.

29. Yukarıda ifade edildiği şekilde (§§ 17 ve 18) Anayasa’nın Meclis Soruşturması Komisyonunun oluşum, görev ve yetkilerini düzenleyen 100. maddesinin son paragrafı meclis soruşturması komisyonlarının çalışmaları hakkında Meclisteki siyasî parti gruplarında, meclis soruşturması ile ilgili görüşme yapılamayacağını ve karar alınamayacağını hükme bağlamıştır. Aynı şekilde TBMM İçtüzüğü’nün 110. maddesinin ikinci paragrafı Meclis Soruşturması Komisyonunun çalışmalarının gizli olduğunu ve üyeler dışında kimsenin bu çalışmalara katılamayacağını ifade etmektedir.

30. Meclis soruşturmalarının Meclisin klasik yasama işlemi olmayıp yargısal veya yarı yargısal bir işlemi olduğu uygulama ve doktrinde de genel kabul gören bir yaklaşımdır. Mahkememiz de daha önceki kararlarında meclis soruşturmasını Anayasa ile Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne verilmiş bir ‘Adli görev ve Yetki’ olarak tanımlamış ve böylece meclis soruşturmasını yasama organı eliyle yürütülen bir yargı faaliyeti olarak kabul etmiştir. (AYM, E. 1970/25, K. 1970/32, K. T. 18/6/1970).

31. Bu bağlamda Meclis Soruşturması Komisyonu, bir nevi ceza soruşturması yürütmektedir, bu nedenle bu soruşturma açısından Cumhuriyet savcısı konumundadır. Nitekim hazırlanan rapor, daha sonra açılacak ceza davasında iddianame yerine geçen belge olarak kabul edilmektedir. Hal böyle olunca TBMM İçtüzüğü’nün 110. maddesinin öngördüğü gizliliği, 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 157. maddesinde düzenlenen soruşturmanın gizliliği ile aynı şekilde yorumlamak gerekir. Soruşturmanın gizliliğini ihlal ise 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 285. maddesinde suç olarak düzenlenmiştir.

32. Söz konusu soruşturmanın bir ceza soruşturması olduğunda duraksama yoktur. Ancak yürütülen soruşturmanın içeriği dikkate alındığında başvuru sahiplerinin ne soruşturmanın suçlularından oldukları ne de soruşturulan kişilere atfedilen fiillerden doğrudan ve şahsen etkilendikleri söylenebilir. Başvuru sahiplerinin konumları ve statüleri gereği topluma karşı sorumlu oldukları olgusu da doğrudan ve şahsen etkilenmiş olma gerekliliğini karşılama noktasında yeterli değildir.

33. Başvuru sahibi Mahmut Tanal'ın itirazının mercii tarafından taraf ehliyeti konusu tartışılmaksızın esastan incelenmiş olması da bu başvuru sahibinin bireysel başvuru sürecinde mağdur sıfatını kazandığının kabulü şeklinde yorumlanamaz. Mahkememiz önceki tarihli kararlarında, derece mahkemeleri önündeki taraf ehliyeti ile bireysel başvuru açısından kişi yönünden yetkinin aynı şey olmadığını, kişi bakımından yetki konusunun Mahkememiz takdir değerlendirmesine tâbi olduğunu ifade etmiştir (B. No: 2013/1752, 26/6/2014, § 40). Bu haliyle başvuru sahipleri söz konusu meclis soruşturmasının tarafı değildirler.

34. Bireysel başvuruda bir başvurunun kabul edilebilmesi için başvuru sahibinin sadece mağdur olduğunu ileri sürmesi yeterli olmayıp, ihlalden doğrudan etkilendiğini yani mağdur olduğunu göstermesi veya mağdur olduğu konusunda Anayasa Mahkemesini ikna etmesi gerekir. Bu itibarla, mağdur olduğu zannı veya şüphesi de mağdurluk statüsünün varlığı için yeterli değildir (B. No: 2013/8479, 6/2/2014, § 24).

35. Bu çerçevede başvuru sahiplerinden Mahmut Tanal, “toplumda yaşayan bir birey olarak yolsuzluk suçlarından toplumun her bireyi gibi etkilenmekte” olduğunu ve bu nedenle “taraf sıfatı”nın bulunduğunu ileri sürmekte ise de, yürütülen soruşturma ile doğrudan ve kişisel olarak ilgisini gösterebilmiş değildir. Başvuru sahibi, soruşturmanın gizli olmasına ilişkin kanun ve İçtüzük hükümlerini hatırlatan başvuruya konu kamu gücü işleminin kendisi bakımından nasıl bir somut etki oluşturduğunu ve kişisel olarak etkilendiğini açıklamamakta, soruşturmanın gizli olarak yapılması nedeniyle “toplumun her bireyi gibi” etkilendiğini ileri sürmektedir. Gerçekten de söz konusu kanun ve İçtüzük hükümlerinden kaynaklanan soruşturmanın gizliliği ilkesinin varlığı nedeniyle bilgi edinme hakkı bakımından “herkes” etkilenebilmektedir. Bu itibarla soruşturmanın gizliliğine yönelik başvuru soyut (*in abstracto*) nitelikte bir şikâyet mahiyetindedir.

36. Başvurucular başvuruya konu kamu gücü işleminin kendilerini kişisel olarak ve doğrudan etkilediğini somut olarak gösteremedikleri gibi, ilgili kanun ve İçtüzük hükümleri gereği gizli olan soruşturma işlemlerinden bilgi sahibi olmalarında meşru menfaatlerinin bulunduğunu da gösterebilmiş değillerdir. Somut olayda başvurucuların soruşturmanın gizliliği kapsamındaki bilgi ve belgelere ulaşmada meşru menfaatlerinin bulunduğu, dolayısıyla mağdur oldukları yönündeki kabul, yürütülmekte olan herhangi bir soruşturmaya ilgili bilgi almak ve vermek isteyen ancak bu talebi kamu gücü tarafından karşılanmayan herkese mağdur statüsü kazandırabilecektir. Böyle bir sonuç ise sadece mağdur statüsünü öngörülemeyen biçimde genişletmekle kalmayacak, aynı zamanda ceza yargılaması hukukunun temel ilkelerinden biri olan soruşturmanın gizliliği ilkesini de uygulanamaz hale getirebilecektir.

37. Açıklanan nedenlerle, başvurucuların, ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri kamu gücü işleminden kişisel olarak ve doğrudan etkilenmedikleri anlaşıldığından, başvuruların diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "*kişi yönünden yetkisizlik*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

38. Başkan Haşim KILIÇ, Başkanvekilleri Serruh KALELİ ve Alparslan ALTAN ile üyeler Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ ve Erdal TERCAN başvurucuların tamamı, üye Serdar ÖZGÜLDÜR ise başvuruculardan Fatma Banu GÜVEN DOKUR, Kerem ALTIPARMAK ve Yaman AKDENİZ yönünden "*kişi yönünden yetkisizlik*" şeklindeki çoğunluk görüşüne, konunun esas yönünden incelemesi sonrasında karar verilebileceğine yönelik karşı görüşleri ile katılmamışlardır.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle, başvurunun "*kişi yönünden yetkisizlik*" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, Başkan Haşim KILIÇ, Başkanvekilleri Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, üyeler Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ ve Erdal TERCAN'ın tüm başvurucular yönünden, üye Serdar ÖZGÜLDÜR'ün ise başvurucular Fatma Banu GÜVEN DOKUR, Kerem ALTIPARMAK ve Yaman AKDENİZ yönünden karşıoyları ve OY ÇOKLUĞUYLA; yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde bırakılmasına OYBİRLİĞİYLE, 10/12/2014 tarihinde karar verildi.

***

(“BAŞVURUNUN KİŞİ YÖNÜNDEN YETKİSİZLİK NEDENİYLE KABUL EDİLEMEZ OLDUĞU” GÖRÜŞÜNE KATILMAYAN İKİ ÜYENİN İRADESİ, “BAŞVURUNUN KİŞİ YÖNÜNDEN YETKİSİZLİK NEDENİYLE KABUL EDİLEMEZ OLDUĞU” YÖNÜNDE SAYILABİLİR)

Başvuru Numarası: 2014/18803

Karar Tarihi: 10/12/2014

R.G. Tarih-Sayı: 21/2/2015-29274

(...)

38. Başkan Haşim KILIÇ, Başkanvekilleri Serruh KALELİ ve Alparslan ALTAN ile üyeler Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRÇÜ ve Erdal TERCAN başvuruçuların tamamı, üye Serdar ÖZGÜLDÜR ise başvuruçulardan Fatma Banu GÜVEN DOKUR, Kerem ALTIPARMAK ve Yaman AKDENİZ yönünden “kişi yönünden yetkisizlik” şeklindeki çoğunluk görüşüne, konunun esas yönünden incelemesi sonrasında karar verilebileceğine yönelik karşı görüşleri ile katılmamışlardır.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle, başvurunun “kişi yönünden yetkisizlik” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, Başkan Haşim KILIÇ, Başkanvekilleri Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, üyeler Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRÇÜ ve Erdal TERCAN’ın tüm başvuruçular yönünden, üye Serdar ÖZGÜLDÜR’ün ise başvuruçular Fatma Banu GÜVEN DOKUR, Kerem ALTIPARMAK ve Yaman AKDENİZ yönünden karşıoyları ve OY ÇOKLUĞUYLA; yargılama giderlerinin başvuruçular üzerinde bırakılmasına OYBİRLİĞİYLE, 10/12/2014 tarihinde karar verildi.

(...)

FARKLI GEREKÇE

Mahkememizce birleştirilmesine karar verilen 2014/18946 numaralı bireysel başvuru başvuruçularından Fatma Banu GÜVEN DOKUR ve Adnan KESKİN, basın mensubu (Gazeteci) olduklarını beyan etmişlerdir. Bu sıfatlarıyla, bu başvuruçular diğerlerinden ayrılmaktadır.

Başvuru konusu yasak; tüm yazılı, görsel medya ve internet ortamında yapılan yayınları kapsadığından, gazeteci başvuruçuların Ana-

yasa'nın ve Sözleşme'nin mezkur hükümleri karşısında yasaktan doğrudan etkilendiğini kabul etmek gerektiği kanısındayız.

Anayasa'nın İkinci bölümü X. alt başlığındaki “Basın ve yayımla ilgili hükümler”i ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 10. maddesindeki “İfade özgürlüğü” hükmü ile basının toplumu bilgilendirme, kamuoyu oluşturma görevi birlikte değerlendirildiğinde, anılan başvuruçuların mağdur sıfatının olmadığını söylemek mümkün görünmemektedir.

Açıklanan nedenlerle gazeteci olduğunu beyan eden başvuruçular açısından mağdur statüsünün bulunmadığı, başvurunun “*kişi yönünden yetkisizlik*” nedeniyle “kabul edilemez olduğu” yolundaki görüşe katılmıyoruz.

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Muammer TOPAL